

Hvad er viden?

Den dansk-amerikanske filosof Vincent F. Hendricks fra Roskilde Universitetscenter vandt for nylig det ene af de syv prestigefulde Elite-Forsk-priser, der uddeles af videnskabsministeriet. Prisen fik han for sit arbejde med at forske i viden - baseret på logik og matematik.

Filosoffen Vincent F. Hendricks forsker i viden. Viden, der omdannes til formler, udregninger og beviser, men som overført til virkelighedens verden handler lige så meget om logik og argumentation, hvilket ikke mindst politikerne ofte kloverer i.

Af Kristine Jul Andersen
Foto: Bjørn Armbjørn

Iveren lyser ud af Vincent F. Hendricks. Ordene bobler ud af munden på ham, og hænderne følger med og former og fortæller. Temaet er viden - hvad er viden?

Vincent F. Hendricks er den dansk-amerikanske prisvindende filosofi-professor fra Roskilde Universitetscenter (RUC), som har indvilliget i at fortælle lidt om, hvad det er, han forsker i og gør sig filosofiske tanker om. For i modsætning til de filosoffer, man oftest hører om, tænker han ikke eksistentielle tanker om, »at være«. Derimod har han indledt en intens jagt på viden.

- Hvad er viden? Og hvordan hænger logik og viden sammen? Det er det, jeg beskæftiger mig med, siger Vincent F. Hendricks og fortsætter:

- Vi bruger jo viden hele tiden. Når jeg beslutter mig for at handle, som jeg gør, er det på baggrund af min viden. Når jeg børster tænder, spiser eller læser, er det på baggrund af min viden.

Men hvad er viden så?
- Når jeg ved noget, skifter jeg ikke standpunkt. Men hvis jeg tror noget, er jeg mere tilbøjelig til at skifte mening, forklarer han.

Computere har fået viden

Hele samfundet er bygget op af viden på forskellige niveauer. Og mange af de ting, vi mennesker ved, har man eksempelvis overført til computere.

- Computere ved en masse, fordi vi har omdannet vores viden til modeller og koder. Tager vi et eksempel som netbank, som de fleste kender og bruger. Der skal man bruge et password for at logge sig på. Men maskinen skal også vide, at den skal give dig adgang, når du taster præcis den kode. Den viden har man overført til computeren ved hjælp af en masse krypteringsmodeller. For computeren forstår ikke ord, men til gengæld forstår den nuller og et-taller. Så ved at omdanne vores viden til matematisk sprog med nuller og et-taller, overfører vi vores viden til computeren, forklarer Vincent F. Hendricks.

På samme måde som netbank-princippet, omdanner Vincent også sin viden til matematiske modeller, hvor han prøver at føre beviser for, at hans påstand er sand. At hans påstand er viden, og ikke blot noget, han tror.

Mor er en sten

Når Vincent F. Hendricks prøver at bevise, at noget er sandt, bliver han nødt til at argumentere for, hvorfor det er sandt - at det er viden.

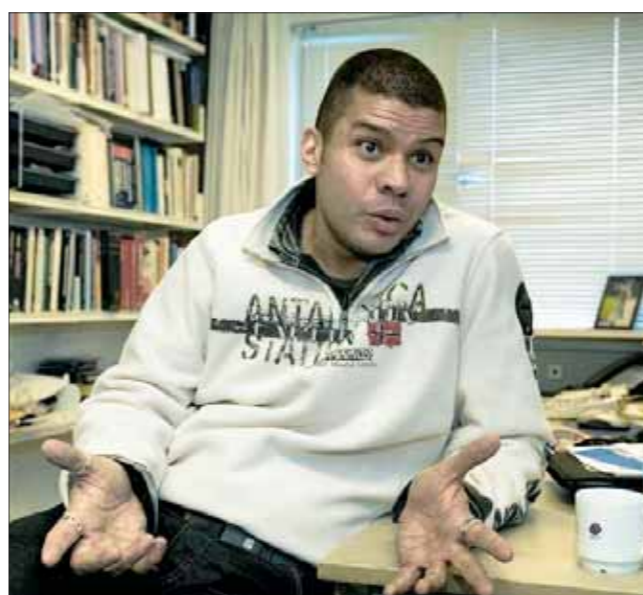
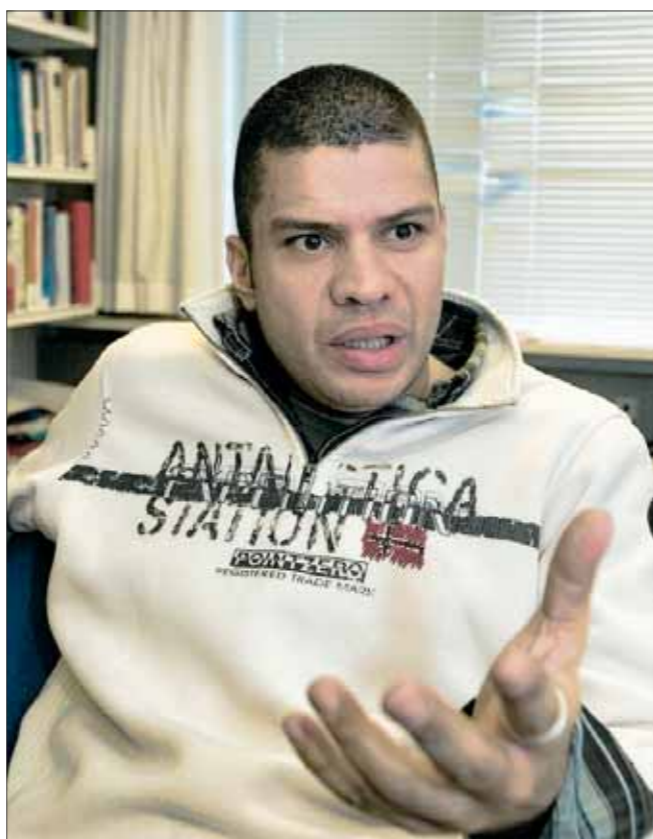
- Viden og argumenter hænger sammen. Men ofte er det også her, det går galt, fordi man argumenterer for noget, men laver forkerte slutninger af det, fordi præmissen ikke er klar, forklarer Vincent F. Hendricks.

Han giver et eksempel fra den gammelkendte Erasmus Montanus.

- En sten kan ikke flyve, mor kan ikke flyve, ergo er mor en sten, siger han og fortsætter:

- Det holder jo ikke. For bare fordi noget ikke kan flyve, betyder det jo ikke, at det er en sten. Derfor er vi nødt til at sætte nogle flere præmisser ind, for at nå frem til vores konklusion. Man må altid være sikker på, at ens præmis holder, siger Vincent F. Hendricks.

Han fremhæver politik, som et af de områder, hvor der ofte bliver lavet disse såkaldte fejlslutninger.

Vinder af Elite-Forsk-prisen

Professor i filosofi, Vincent F. Hendricks fra Roskilde Universitetscenter vandt for nylig den ene af de syv prestigefulde forskningspriser, EliteForsk-prisen på en million kroner, uddelt af videnskabsministeriet.

De 800.000 af dem skal bruges til forskning, hvilket for Vincent F. Hendricks betyder, at han skal forske og skrive en bog om formel erkendelsesteori. Desuden skal pengene bruges til konferenceaktiviteter, computerudstyr og udlandsophold.

De resterende 200.000 er til ham selv, og det er allerede besluttet at nogle af dem skal bruges i USA. Han tager på roadtrip fra sydstatene til nordstatene med sin far og søn, så de kan se og gense deres amerikanske rødder.

Fakta

Om Vincent F. Hendricks:

- Professor i filosofi ved Roskilde Universitetscenter.
- Har de seneste 15 år arbejdet med og været med til at udvikle forskningsfeltet formel erkendelsesteori.
- Sagt på en anden måde forsker han i viden.
- Han er 37 år, bor i København og har en søn på syv.
- Han har udgivet diverse bøger og artikler inden for sit forskningsfelt.
- »Tal en tanke« er en af de bøger, han er medforfatter til, som henvender sig til almindelig folk, der ikke er inden for videnskabsfeltet.
- Allerede tidligt i sit filosofistudie var Vincent ved at springe fra og i stedet blive flyveleder. Mens så opdagede han logikkens og matematikkens indgang til filosofien. Og blev.
- I sin fritid holder han af at læse mafiabøger, og han elsker at bygge modeller sammen med sønnen.

- I politik er det ofte noget med at tro eller håbe eller mene. Og selvom man gerne vil lave korrekte slutninger, sker der tit fejl. Tag eksempelvis Irak-krigen: Hvis Irak har masseødelæggelsesvåben, så invaderer koalitionen. Koalitionen invaderer. Ergo har Irak masseødelæggelsesvåben, siger Vincent F. Hendricks og fortsætter:

- Men Irak kunne jo blive invaderet af andre grunde end masseødelæggelsesvåben - olieinteresser, medløberi og så videre, men den ovenfor nævnte fejlslutning var jo præcis, hvad amerikanske politikere forsøgte at overbevise os som. Irak blev invaderet på en forkert baggrund. På noget politikernes mente eller troede, men som de sagde, de vidste, siger Vincent F. Hendricks.

Bekymrende valg

Også på den hjemlige politiske scene sker sådanne fejlslutninger.

- Under valget i efteråret fik jeg min studiegruppe til at transskribere og analysere den første partilederrunde. De fandt 87 fejlslutninger på en time. Det er virkelig bekymrende, siger en hovedtrystende Vincent F. Hendricks.

Han fremhæver også de forskellige former for argumentation. Der er eksempelvis formen, hvor man holder en pistol op for dit hoved. Her argumenterer man med, at hvis man ikke gør sådan og sådan, så vander der. Men der er ikke nogen logik knyttet til trusler i sig selv.

Vincent F. Hendricks påpeger, at det i debatten tydeligt fremgik, at statsminister Anders Fogh Rasmussen brugte trusselmetoden: Hvis I ikke stemmer på os, så...! Pia Kjaersgaard brugte til gengæld ofte en argumentation, der var manden nærmere end sagen, mens Helle Thorning ofte gjorde brug af argumenter om, hvad den danske gennemsnitsvælger ønsker sig. Så en fejlslutning om, at hvad mennesker som flest vil eller ønsker, er det sande.

- Det var eksempelvis præcis derfor, at Platon hadede demokratiet, fordi sandhed ikke afgøres ved majoritetsbeslutning, siger professoren.

Bøger og formler

Selvom det er eksempler som Irak-krig og folketingsvalg, der kan være med til at forklare, hvad det er for nogle ting, Vincent F. Hendricks arbejder med, skal man dog tilbage til eksemplet med computeren og netbanken for at nærmere sig det, han egentlig laver, når han forsker. Tilbage til matematikkens verden og arbejdet med at bevise, at noget er sandt, så det bliver reel viden.

Her er det ikke ord, der er argumentationen, men matematiske udregninger, baseret på en lang række præmisser. Han har skrevet en masse bøger om viden baseret på logik og matematik - bøger med flere tegn og symboler, end bogstaver.

- Inden for vores verden bygger man hele tiden videre på hinandens arbejde. Jeg skrev eksempelvis en bog på et tidspunkt, hvor et af kapitlerne gav anledning til en helt ny bog. Og lur mig om den bog, jeg skal i gang med nu, ikke afføder en ny idé, siger Vincent F. Hendricks.

Han giver et eksempel på, hvad det kan være.

- Hvis jeg nu har fundet viden i en ny egenskab. Eksempelvis at viden er stabil og dermed ufejlbarlig. Så prøver jeg at føre bevis for, at det holder. Måske ender det med, at der er noget om det. Hvis der er fejl i beviset, prøver jeg at gå tilbage, se på præmisserne og prøve igen. Det tager tid, og det kan lige så godt være, at beviset ikke holder. Men det kan så også være et resultat - at viden eksempelvis ikke er ufejlbarlig og dermed ikke stabil, forklarer Vincent F. Hendricks.

Selvom det kan være, at almindelige mennesker ikke forstår hans formler og udregninger om viden, ser Vincent F. Hendricks forskningen i viden og sandhed som noget, der har betydning for alle mennesker.

- Alle vil jo gerne have sandheden at vide. Viden bliver brugt hele tiden og er baggrund for det, vi foretager os. Derfor bliver vi også nødt til at videreudvikle vores viden gennem videnskaben, siger filosofiprofessoren.
redaktionen@db-faa.dk